

Ablakban

Az asszony minden délután ott könyökölt a földszintes ház kapuja melletti ablakban. A párkányon párna, arra támaszkodott, összefont karjai fölött jól fejlett, kívánatos halmok tornyosultak.

– Kezicsókolom – mondta szinte egyszerre a két fiú, ha arra mentek.

– Szervusztok – a válasz kimért volt, ahogy a szomszéd bérházban lakó kamaszoknak kijár.

– Egész nap csak könyököl – mondta Csonti, akinek apja, akárcsak Colosé is, kora hajnaltól délutánig valamelyik közeli üzemben dolgozott. Akárcsak a többi házbeli felnőtt, ki itt, ki távolabbi helyeken.

– Biztosan özvegy – mondta Colos. – Láttad, a motorosnak marha jó a gépe. Kettőötvenes.

Ez bennfentesen hangzott, mert Colos autószerelőnek készült. Az a magas, szőkésbarna férfi minden héten megjelent. A motort nekitámasztotta az akácfának, aztán odament a kapuhoz, kétszer csengetett, az ajtó résnyire nyílt, sosem látszott, ki áll mögötte, de a fiúk tudták, csak egy valaki lehet, bár a kis házban mások is laktak.

Egyszer Colos egy pillanatra megállt az akácfa tövében aszalódó virágágyásnál. A száraz közt összerándult gumitasak hevert, mint valami különös, gyűrűs bőrű, döglött állat. Colos fitymálva berúgta a sűrűbe, aztán továbbmentek.

Nyár elején, amikor már könnyű ingben, rövidnadrágban jártak, az ablak előtt megint köszöntek.

– Jó napot! – mondta a nézelődő hölgy. Csonti úgy érezte, mintha a nő másodpercekig Coloson felejtette volna a tekintetét. Barátja úgy tett, mintha mi sem történt volna. Hallótávolságon kívül megszólalt:

– Szerintem ráncos.

– Honnan tudod?

– Sejttem. Panni jobb.

Panni a házmester korán fejlett, sápadt, fakó szeplőkkel teleszórt lánya volt. Csonti torka elszorult, mert pár napja, a pincelejárát előtti félhomályban, amikor letette a vödört, Pannival csókolózni kezdtek, a lány nyüzsgöve hozzátapadt, túlfejlett mellei szinte átégették a pulóverét, ölével a fiú combja közé nyomakodott. Nyála ott maradt Csonti száján, ami kicsit viszolyogató volt, de a lány előtt nem merte letörölni. S nem akart rögtön hazamenni, egy kört tett a tömb körül az alkonyatban, hogy a feltűnően kidudorodó nadrágja addigra lelappadjon.

Colos hozzátette:

– Hogy állsz?

– Mivel?...

– Úgy, általában...

– Hát általában... még előtte...

– Pedig minél előbb át kell esni rajta...

Csontiban emelkedett a düh: „A kis kurva!” Persze, lehet, hogy Colos csak dicsekszik, mindig nagyképű volt. „Minden nő ilyen...” Na, majd megmutatja nekik: „Elkapni, és kész... Mindegyiket!”

Csontiék még abban az évben elköltöztek a környékről, csak jó sokára tudta meglátogatni a barátját. A csengetésre Colos anyja ijedten nyitotta ki az ajtót, de nem engedte be a fiút:

– Alszik. Éjszakás. Ne zavarj – azzal becsukta.
 „Éjszakás?” – ezek szerint Colosnál az autószerelésnek lóttak. A sarok felé vette az útját. A kapubejáró mellett ott könyökölt az asszony.
 – Kezicsókolom.
 – Jó napot! – mondta kissé rácsodálkozva a hölgy. Kardigánja kivágásában a domborulatok kitüremkedtek. Csontiban megvillant a szégyen: Panni bizony kimaradt... Ha ez a komoly asszony egyszer csak úgy, szó nélkül kinyitná az ajtót, és...
 – Elköltöztünk. Sajnos... – tette hozzá.
 Akaratlanul a fa tövéhez pillantott: kopár, elgereblyezett dombocska – a virágágyást valaki kiirtotta.

A falkaherceg

Fára kitűzött hirdetemény: kutyasétáltatást vállal türelmes ember. Az emberi, mi több, kutyai hang, bizalmat ébreszt. Aztán megjelenik a bőrkalapot viselő, kopott eleganciájú férfiú. „Tihamer vagyok – mondja –, vagy az egyszerűség kedvéért csak: Hamér.” Bizalmat kínáló bemutatkozás. És néhány hét múlva délelőttönként vegyes kompánia vonul végig nagy csaholások közepette az utcákon. Úgy mint Nelli, a farkát lengedeztető, zsemleszínű labrador szuka, aztán Tüsi, a szálkásszőrű tascsófiú, egyébként a harmadikos Pirike kedvence. Továbbá Aladár, a könnyen megsértődő, ámde vajszívú ír szetter, valamint Kitti, dr. Hadumáné pörölgős spitzere.

Néhány hét múlva a tulajdonosok, akiknek egészségi állapota, elfoglaltsága nem mindig engedi meg a kiadós sétáltatást, egymás közt „személyi lapot” állítanak ki Hamérról. Természetesen a házikedvenc viselkedéséből kiindulva. „Nelli, ha közeleg az idő, nem bír magával, pörög, könyörgő szemekkel néz a nagymamára, hogy nyissa már ki az ajtót” – mondja a közgazdász meny. „Könyörgő? – így dr. Hadumáné. – Kitti egyenesen megőrül, pattog a magasba, csahol.” „Legutóbb Tüsi legurult a lépcsőn, mert nem bírta kivárni Hamért” – panaszkodik büszkén Pirike mamája. „Aladár oldalra csapja a nyelvét a gyönyörűségtől” – zárja a humánpolitikai rögtönzést Kisstamás magánzó.

Pirike, Tüsi kiscgazdija iskolából hazafelé egyébként látta, Hamér hova viszi az állatokat: a környéken van egy építési terület, amelyen hónapokkal ezelőtt nagy dérral-durrall elkezdtek a tereptisztítást, aztán elfogyhatott pénz, mert a szép, öreg fákat meghagyták, az avarral teleszórt térség ideális a hancúrozásra, faágak apportírozására, különösen nagyobb kutyáknak, ha a bot másik végén Tüsi vagy Kitti lóg.

Megint pár hét, s dr. Hadumáné kilövi az első mérgezett nyilacsakát: „Hát én nem is tudom... A szomszédok naponta szólnak Kitti miatt, túl zajos, nem bír magával, ha Hamér jön vagy elmegy.” „Aladár csak búslakodik, s nem fogadja a pillantásomat, ha a hét végén elmarad a séta Hamérral” – mondja a Mercedesből kiszálló Kisstamás. „Szerintem valamivel elcsábította a kutyákat, s ez nem fair a valódi gazdákkal” – összegez Nelli főnökasszonya.

Pár hónap múlva búcsúszimfónia kezdődik: először Kittit iktatják ki a csapatból. Dr. Hadumáné azt füllenti Hamérnak, hogy tüske ment a kutyus talpába, hosszabb ápolást igényel. Kisstamás egy cédulát tűz ki a biztonsági rendszerekkel védett ház csengője mellé, névre szólóan csak annyit, hogy kéretik nem becsengetni. Tüsiék ajándékcsoomaggal (a keksz, teát a pedagóguscsoalád is úgy kapta) köszönnék el. Nelliék, miközben a kutyus a kötelező oltást kapja a családfő vezényletével, behívják Hamért egy kávéra, s azt füllentik, hogy családon belül megoldják a sétáltatást.

Hamért ezután nem látni a környéken. Pirike egyszer hegedűóráról hazajöve meséli, hogy a parkban látta Hamért, amint kis csődület vette körül. Egy jegenyefán ott billegett egy harminc centis papagáj. Hamér szölongatta: „Gyere ide!” A papagáj, oldalra billentett fejjel, kimeresztett szemmel,

rekedt hangon ismételte: „Gyere ide.” „Gyere a vállamra!” – mondta Hamér. A papagáj megismételte. A harmadik ismétlés után a papagáj esetlen, bukácsoló repüléssel odaszállt a vállára. Hamér megfogta és átnyújtotta egy könnyező, idősebb asszonynak, a gazdájának.

Egy közeli telefonpóznán mindvégig ott ült egy varjú, „kár” – nyugtázta az átadást, ám abban a pillanatban kiesett a szájából egy dió, s koppanva elgurult a járda aszfaltján.

Pirike szülei mosolyogva összekacsintanak: micsoda fantáziája van ennek a gyereknek! Legközelebb talán Hamér repül fel a papagájért a fára...

Igazságtalan Mátyás és a két szabólegény

Holnemvolt országban élt egyszer egy szabólegény. Ám ha ennyiben maradnánk, abból csak meskete lenne, ezért rögtön nyomatékossítsuk, hogy szabólegényből – más mesterségek üzőihez hasonlóan – több is szokott lenni.

Nos hát az egyik szabólegény egy kisvárosban éldegélt, hivatásának szentelve idejét, azaz csinos öltözetek készítésével töltötte napjait, ámde akkor, fél évezrednél is többel Igazságos Mátyás dicsősége után eljött Igazságtalan Mátyás uralkodásának ideje, és hősünk, az idő tájt már szabómester kis műhelyét elvették, ő maga örülhetett, hogy dutyi helyett más foglalkozásokba volt kénytelen belekóstolni.

A mesemondó ugorni is tud az időben, felgyorsítva a fránya láthatatlant, mely másodpercekből, percekből ömlik alá, s áll össze órák és évek folyamává. Történt, hogy az immár nem szabóként nyugdíjas éveit töltő hősünk egyik fia arrafelé költözött, ahol egykoron Igazságtalan Mátyás lakott adáz kutyákkal és még adázabb örökkel körülvett házában.

Családi ünnepre igyekezett az öreg, táskájában ajándékokkal az unokáinak, mikor beérte az úton egy férfi, akinek az öreg beszédes kedvében elmondta, ki is tanyázott a szigorúan óvott lakban. Még azt is elmesélte, milyen cudar idők jártak akkoriban, hiszen Igazságtalan villája közelében, az út emelkedőjénél lakó költő, aki egyébként ura dicsőségét zengte verseiben, egyszer meghívta magához apját egy kis nyaralásra. A gyanútlan vendég, aki kora miatt már jócskán süket volt, Igazságtalan háza felé vette az útját. Nem hallotta meg az ör felszólítását, hogy arra bizony ne csámborogjon, ő csak mosolygott és ment feléje, hiszen a fia is mindig arról hozsannázott, hogy Mátyás, a jelenkori voltaképpen mindenki jóakarója. Még fel sem ocsúdhatott gyanútlanul lépdelve, amikor az ör kíméletlenül lábón lőtte.

Az nyugdíjas szabómester útítársa sem maradt adós egy történettel. Nem sokkal a szerencsétlen eset után éppen itt, e házban tartóztatta le Igazságtalan Mátyás a legodaadóbb hívét, legkíméletlenebb fegyvereseinek vezetőjét, Rettegett Gábort, mert maga helyett bűnbaknak alkalmasnak tartotta. Egyébként a bebörtönzött, annak előtte mindenki által félve emlegetett bajuszos férfúnak az eredeti foglalkozása szintén a szabómesterség volt. Úri szabó. Bár az urakat, legalábbis szavakban, gyűlölte. Igaz, élete nagy részében nem is nekik, hanem a politikának szabott. Magának viszont ugyanabból a finom, szürke szövetből tíz rend ruhát készíttetett, amelyek mindig ott sorakoztak a szekrényében, hogy öltözetet válthasson, ha beleizzadt a kegyetlenkedésbe.

Hogy mik vannak! – csodálkozott el a mi szabómesterünk, igazolva az állítást a különböző szabókat illetően, s abban a pillanatban talán nem is bánta, hogy egykor eltérítették eredeti szakmájától. „Csak egyet bánok – mondta az útítársának –, azt, hogy elment az idő. Pedig jó lenne újramelegedni.” „És ha tehetné, hogy csinálná?” – kérdezte a kíváncsi ifjú. „Hát ugyanúgy” – felelte önérzetesen az öreg.

„Nos, ma ingyenes a felszállás” – lengett erre karjával a fiatalabb, s a csodálkozó öreg könnyedén elhussant az ég felé, hogy a mennyei újratöltőknél beállhasson a sorba, a legközelebbi visszatérésére várakozva, hiszen megérdemli, ha egyszer itt lent annyira várják kedvenc galambjai, nyulai.

Hogy ki is volt az a fiatalabb útitárs, azt csak találgatni lehet.

A kényszerűség bája

„Még ifju szivemben a lángsugarú nyár / S még benne virít az egész kikelet, / De íme, sötét hajam őszbe vegyül már, / A tél dere már megüté fejemet. // Elhull a virág, eliramlik az élet... Ül hitvesem, ülj az ölembe ide!”

Ide, a villamosülésbe, s nem a villamosszékre. Még van remény, még van esély. Elvégre nem mindenki teheti meg, amit mi most. Mert egyébiránt még ifju szivemben a lángsugarú... Még... Bár az elmúlt hetekben lángja néha már csak repdesett, heve is fáradtan lanyhult, de egy biztató mosoly, egy felvillanyozó szó, s újra benne virít a... Mi is? Mert fejemet megüté... Megüté sötét fejemet... A közlés, hogy „gyermekét hely hiányában az óvodába nem tudjuk felvenni”. Megüté fejemet, hogy ugyanilyen végzés volt három éve is, amikor nagyobbik gyermekünket sujtá a hely hiánya...

Mert szeptember végén, igaz, még nyílnak a völgyben, de a gyermeket már be kellene adni munkába menet a gyermekkertbe, mert az egyetlen élő nagyszülő újra elszegődött dolgozni, hogy a nyugdíjához némi kiegészítést szerezzen, s nem tud vigyázni unokájára. Így aztán hiába nyílnak, ha mi fizetés nélküli szabadságon, óh, hogy irigykednek a többiek, szabadság is, meg fizetés nélkül is bírják, pedig dehogy bírjuk, mert a feleség (most nem „ölembe ide”), éppen nem fizette be az ebédjét, hogy valamennyit spóroljunk, s kis műanyag edénykében viszi be munkahelyére a vasárnapi meg az esti maradékot.

De ne adjuk fel teljességgel addig, míg mehetünk panaszsra, nem alanyi jogon, pusztán azért, mert meghallgatónkkal valaha ugyanazon iskolapadokat koptattuk, s nemrég egy kiállításon véletlenül összefutva, a könnyed, formálisnak szánt „ha valamit tudok, csak szóljatok, s gyertek el” mondat most hihetetlenül forróvá vált, halaszthatatlan meghívássá, bár a feleség (ne „ölembe”, ülésre) óva int, hogy túlzott reményeket fűzzünk e kitöltetlen segítségcsekkhez. De mi most nem is megmentést várunk, mondjuk telefonhívást a műv. osztályról az óvodába, hogy aszondja „ne vacakoljanak már, annak a kislánknak ott a helye, pont a szeptemberi kezdőkörben, rögvést akár egy helyre kis köszöntő énekkel”. Á, dehogy, mi most voltaképpen fülbesúgók lennénk, naiv módon a javítók fajtájából, akik diszkrétan jeleznének, tolakodás nélkül és közvetlenül, közvetlenül a hatalom legbelső körébe, hogy valami ott, lent akadozik. Nem azért, mert a mi kis prücskünket nem vették fel, á, közel sem ezért (bár fájdalom, mint utaltunk rá, korábban a nagyobbikkal is ugyanez történt), hanem mert óvó nénik hozták a hírt, együttérzéssel, hogy van kis csemete, egyetlen gyermekként, a város túlsó végéről, tehát máshova tartozón, aki viszont felvételt nyert. Sőt, más is, úgyszintén egyedüli gyermek. S persze szigorúan nem hivatalosan, csak úgy „félre”, kiviláglott: elsőnek az apukája a magas hivatal munkatársa, amelynek saját óvodája is van, de a kényelem, hogy útközben, a kocsival megállva, leadhatja, haj, nagy úr. Szégyenkezve megjegyezzük: nekünk kocsink sem. A másiké meg házak szorgos építője, s most épp, minő véletlen, a tanácselnök et. (feloldva: elvtárs) nyaralóját „vitelezte ki” némi árkedvezményel, de mindez akár ártó pletyka is lehet, sőt, bizonyosan az, ha nyílt színvallásra készítenék a minden lében kanál dadust, tájékozódásunk kövér forrását.

A háziköntöst viselő Frici (diákként így hívta mindenki) által bebocsáttatást nyerve a szerény bérház (ámde jó környék!) puritán négyszobásába, alkalmatlankodásunk rögvést nyilvánvaló. „Ne haragudjatok, éjszaka jöttünk meg Hévízről, egy kis utószezoni...” – mentegetőzik, s invitál az épp játékokkal telehintett nappaliba. A gyerekek nyilván nemrég vezényeltettek ki innen. Puritán,

célszerű bútorok, világos falak, rajtuk néhány könnyed rajz, jó nevű kortársaktól. Talán országos hírű pártmeharadza após ajándéka a fölösből.

„Nos, hát mi az a sürgős ügy?” – és a kérdésére rögtön minden mondandónk megszáradásnak induló ragasztóhoz válik hasonlatossá, nyúlik, tapad, egyik szó hozzásimul a másikhoz, letörölhetetlen, levakarhatatlan, beágyazódik, nem enged.

Közben Eszti, a feleség, a csak megnyúlt árnyékként jelen levő „nagy ember” csendes, észrevétlen lényű lánya kávéhoz hoz be, s nesztelen el, amitől a mi hetek óta megoldatlan s drámai mélységű családi monológokat gerjesztő sérelmünk szánalmasa összerogy, mint a leeresztett gumimatrac. Tulajdonképpen legszívesebben iszkolnánk, köszönjük, a kávé nagyon finom, s nekünk semmi keresnivalónk itt, egy boldog család hétféle ejtőzésében, amikor is ők a következő hét embert próbáló napjaira vértéződnek fel, miközben a völgyben még, ámbátor a bérci tetőn már...

„No, kivele!” – nógat Frici, s köpenye szétcsusszanó nyílásából mellkasának vöröses szőrzete kibukkan, bőre nemkülönben vörhenyes, bár ez lehet a gyógyvíz elhúzó hatása is. Frici eme szőrzet és mellkas óvó árnyékában valaha válogatás nélkül cipelte haza az épp kiküldetésben levő szülők távollétében a partnereket, pedig illedelmesen és kitartóan járt már Eszttel, az apja tekintélyéhez képest voltaképpen szerény, s nemkülönben jellegtelen arcú évfolyamtársnővel. Talán a bántóan világos férfibőrön vöröslő szeplők keltette viszolygás miatt kibukik az első mondat a tényközlő elutasításról. S a mentegetőzés, hogy nem miattunk, hanem mert kevésbé rászorultak viszont igen. S már jönne a korábban megérlelt következtetés, de Frici közbevág: „Igen. Kevés az óvodai hely. Ne épült meg a tervek szerinti szám, mert átcsoportosították a... – belekortyol a kávéjába – az erre szánt összeget. Fontosabbra. Pillanatnyilag fontosabbra.”

Valóban, mennyire jól éreztük, hogy gyermekeink nem a legalkalmasabb időben cseperednek, s mi pedig botor módon... Eszti résnyire nyitja az ajtót, egy kis kabátkát mutat fel. „Értem” – mondja Frici – hétfőn én viszem oviba Benjámint, nem felejttem el.” Eszti el. Tehát Frici is részt vállal a népes család (három gyerek) működtetéséből. Ő viszi óvodába. Kedves. Valószínűleg a nagyobbakat iskolába is. Igen, mi is vinnénk a kisebbet, ha volna hova. Már megyünk is, nem is zavarunk tovább, de azért még valami van itt, legalább utalásszerűen. „Csak azt nem értjük”, mondjuk szinte egyszerre a feleséggel (ölembe ide, te bátor kis, helyre asszonyka), „hogy ha tízféle adatot kellett beírni egy űrlapra, fizetéstől a nagyszülőkhöz bezárólag, s még környezettanulmányon is jártak nálunk, akkor miképp bírtak dönteni nem a rászorultság alapján, hiszen legalább a sok utánajárását megspórolhatták volna.”

Frici arcán határozott felhősödés, zivatargond, elektromos kisülésjelek. „Gyerekek – a tónus határozottan baráti –, mi a fenét akartok, a helyzet egyszerű, nincs elég hely.” Így amikor visszafoghatatlanul kicsusszan a szánkon, hogy „de nem megfelelően bírálják el”, érezzük, ez kicsit erős volt. Visszavonhatatlanul, barátságot hajszálrepedéssel elveszejtőn az. Mert ha ott lent így, akkor kicsit föntebb beavatkozhatnának, különösen fellebbezéseink után, amelyekre viszont azt a választ kaptuk, hogy valóban, ott, konkrétan nincs hely, de nekünk felajánlottak egy távolabbit, vele egyenértékűt, ám azt nem fogadtuk el. Csakhogy nekünk senki semmit nem kínált, tehát ha a felsőbb fórum ekkora lódításra képes, akkor ott felszólamlásnak helye nincs, s nekünk sem sok keresnivalónk van. Végző kétségbeesésünkben maradt (volna) a Fricihez vezető titkos lift, melyet más nem ismerhet, s mellyel – mint látható – visszaélni nem ildomos.

Frici arcán a segítőkész kíváncsiság előbb még elmélázó zavara bosszúsággá komorul: „Nem is tudom felfogni, mit akartok.” „Csak szólni, hogy lent...” Eszti benyit: „A gyerekek lemennek a játszótérre.” „Jó.”

A tél dere, igen... Amott a bérci tető. Frici arca egy idegené, a makacs értetlenség bájával. Mondhatni a szükségszerű értetlenségével. Nem, nem voltunk pontosak. Bosszúságával.

Amitől a megújulás reményével kecsegtető kapcsolat szinte csobban a kiiktatandó múlt tavában. Bravó, ez a mondat félreértelmezhetetlenül méltó e látogatáshoz.

Most (és mindörökké?) nem is hívnánk vissza Friciéket. De ne játszunk könnyedén a szavakkal, szép hitvesem (ölembe ide, stb.), tehát a téli dérral sem, mely megütni hivatott, megüté (volna), megütné fejemet, ne tegyük oly korban, mikor jótállási idők oly könnyen enyésznek el, hiszen immár önmagamért is alig vagyok képes jótállni.

Szeptember legvégén meg legfeljebb váltjuk egymást a hitvessel. A fizetés nélküliben. Addigra a völgyben is a virágok... S rájuk a jótékony köd.

Korbely István: Golgota

